

ЕКОНОМІКА

ЗАГАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

*Радченко В. В.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова*

АДЕКВАТНІСТЬ ВІДНОСИН ВЛАСНОСТІ ПОТРЕБАМ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: СУТЬ ПРОБЛЕМИ

У статті досліджується проблема адекватності відносин власності потребам модернізації економіки України. З'ясовується сутність і актуальність цієї проблеми, її зміст та структурні рівні, а також етапи розв'язання. Робиться висновок про недопущення спрощеного підходу до формування відносин власності в країні без врахування їх зв'язку з продуктивними силами і розв'язання завдань модернізації.

Ключові слова: модернізація економіки, власність, власність на засоби виробництва, адекватність відносин власності потребам модернізації економіки, рівні формування адекватності відносин власності.

Назрілою проблемою соціально-економічних перетворень в Україні стала модернізація економіки. Президент України В. Ф. Янукович підкреслює це в контексті незворотнього вибору України: “Я відверто говорив про те, що зміни, яких потребує наше суспільство, вимагають від нас концентрації зусиль, довіри і терпіння. І наголошував на тому, що наш вибір – модернізація України, є незворотнім” [1].

Потреба модернізації нашої економіки сьогодні зумовлена рядом поточних і стратегічних завдань, які органічно переплітаються: вийти і протистояти фінансово-економічній кризі, подолати відставання від розвинутих країн в економічній і соціальній сферах; забезпечити конкурентоспроможність української економіки; розв'язати комплекс соціальних завдань – підвищення доходів населення, якості життя, виходу на світові соціальні стандарти. Модернізації української економіки вимагає українська незалежність, всі умови її утвердження та зміцнення в тому міжнародному суспільному просторі, який склався в кінці ХХ – на початку ХХІ століть.

Гостра проблема модернізації української економіки стає особливо зрозумілою на фоні тих великих економічних втрат, які зазнало наше суспільство в період реформ. Так, за роки трансформаційної кризи (1990 – 1999 рр.) обсяг ВВП України скоротився

на 59,2%, промислової продукції – на 48,9%, сільськогосподарського виробництва – на 51,5%, а реальна заробітна плата – в 3,82 раза [2]. За більшістю рейтингів Україна знаходиться на крайніх місцях порівняльних таблиць. А за продуктивністю праці вона перебуває на рівні минулого століття [3, с. 45]. Валовий внутрішній продукт на одну особу в Україні у 2010 році склав 6055 дол. США (за ПКС 2005 р.). Порівняємо: в Росії – 14166 дол., Німеччині – 33477 дол., США – 42722 дол. і т.д. [4, с. 544-553]. В Україні незадовільний рівень розв'язання всіх соціальних питань, виразом чого стало скорочення населення з 51,1 млн. осіб у 1995 році до 45,6 млн. осіб у січні 2012 року [4, с. 528; 5, с. 7]. Викликом українському суспільству, як і всьому людству, стала непомірна “екологічна ціна” економічного зростання [6, с. 51].

Виникає питання: як вийти Україні із такого соціально-економічного становища? Відповідь, що обґрунтовується як теоретично, так і даними світового досвіду, одна: потрібно модернізувати національну економіку. Саме модернізація економіки має забезпечити здійснення в ній таких якісних змін, які спроможні вивести виробництво на рівень найпередовіших світових досягнень в галузі технологій і соціальних стандартів. Мова йде про рух нашої країни до постіндустріального суспільства, утвердження найпередовіших технологічних укладів, переведення економічного зростання на рейки сталого економічного зростання, докорінну зміну умов праці і життя людей.

З огляду змісту модернізації економіки в першу чергу складається висновок, що цей процес передбачає глибокі якісні перетворення у продуктивних силах суспільства. Це правильно. Проте, дійсно науковий аналіз не може розглядати розвиток продуктивних сил у відриві від їх соціально-економічної форми – системи економічних відносин і їх серцевини – відносин власності. А тому модернізацію економіки України ми можемо зрозуміти тільки в контексті з розвитком соціально-економічної форми продуктивних сил. І тепер на перший план висувається проблема адекватності відносин власності потребам модернізації економіки України.

Проблемі адекватності відносин власності потребам модернізації економіки України як окремій науковій проблемі в українській науковій літературі приділяється вкрай мало уваги. Окремі ж її сторони аналізуються у контексті з іншими проблемами ринкової трансформації чи загальної теорії власності. В цьому відношенні велике значення мають праці В. Базилевича, З. Варналія, А. Гальчинського, В. Гейця, О.Гоша, А. Гриценка, П. Єщенка, Я. Жаліло, А. Залевської-Шишак, Т. Ковальчука, І. Лазні, В. Мандибури, С. Мочерного, Ю. Пахомова, А. Покритана, В. Рибалкіна, А. Чухна, В. Юрчишина, В. Якубенко та ін. Вивчення і узагальнення висновків цих вчених – необхідна умова створення цілісної теорії модернізації економіки України та відповідної системи відносин власності.

Мета дослідження – окреслити методологічні аспекти проблеми адекватності відносин власності потребам модернізації економіки України.

Будь-яке наукове дослідження репрезентує висновки аналізу фактів, практики. Сила наукового знання – в глибині теоретичного дослідження, виявленні причинно-наслідкових зв'язків, теоретичних узагальнень людського досвіду аж до визначення тенденцій та напрямів його розвитку. Чи достатньо більш як двадцятирічного періоду трансформації в Україні, щоб зробити висновки про відповідність/невідповідність

сформованої системи відносин власності потребам модернізації економіки країни в умовах XXI століття? Так, ми переконані, що такий висновок уже повністю має під собою необхідну кількість емпіричного матеріалу. Те, що до цього часу Україна не досягла рівня виробництва 1990 р. (у 2009 р. ВВП України становив 63% відповідного показника 1990 р. [3, 45]) і за світовими рейтингами посідає досить низькі місця у світовій економіці, свідчить: сформована система відносин власності в нашій країні не є прогресивною та дієздатною як у суспільному виробництві, так і в розподілі та обміні. Докорінна зміна відносин власності з початку трансформації реалізувала лише одну мету – капіталізації економіки. Проте не тільки не забезпечила перебудову продуктивних сил відповідно до потреб XXI століття, а й значно підірвала існуючі. Реформатори не вникали в суть історичних закономірностей суспільного розвитку, а, точніше, навіть не здатні були це зробити. Гучно проголошуючи високі трансформаційні цілі (побудову соціально орієнтованої економіки та ін.), вони не забезпечували створення соціально- та інноваційно-орієнтованої системи відносин власності, не врахували наслідків первісного нагромадження капіталу, яке інтенсивно розгорнулося в країні, своїми підходами відкрили широку дорогу суб'єктивізму і волюнтаризму в господарській практиці. Звичайно, в усьому цьому не можна звинувачувати лише економічну науку. Адже в країні склалася парадоксальна ситуація низької затребуваності економічної теорії як по вертикалі так і горизонталі господарської системи. Замість дійсно наукових висновків стало насаджуватися лженаукове розуміння розвитку економічних процесів, що особливо підтримувалося “пророками” ліберальної моделі. З цих позицій були “обґрунтовані” реформи в аграрному секторі, які знищили велике багатогалузеве сільськогосподарське виробництво і підірвали весь сільський уклад життя країни. Пропала вітчизняна легка промисловість, припинило діяльність багато шахт, цукрових заводів, підприємств сільськогосподарського машинобудування, переробки сільськогосподарської сировини та ін. Обсяги виробництва впали: у чорній металургії у 2,2 рази, нафтохімії – 2,4, харчовій галузі – 2,6, машинобудуванні та металообробці – 2,8, хімічній та легкій галузях – у 4 рази [7, с. 53].

Формування приватно-капіталістичної системи відносин власності в Україні відхилялося від об'єктивних тенденцій розвитку сучасної економіки та проголошених на початку реформи цілей. Тут потрібно врахувати, в першу чергу те, що в попередній економічній системі (системі радянської України) об'єктивні умови приватизації економіки не виникали, адже в цій системі пануючою була суспільна власність і, насамперед, її державна форма, яка не могла бути економічною базою формування приватної власності. Тому зміна відносин власності в Україні з початком трансформаційного періоду відбувалася за сценаріями, які народжувалися в умовах інших систем, що розвивалися як ринково-капіталістичні. Отже, ми механічно переносили економічні відносини та інститути інших країн на власний ґрунт. Однак, така практика – це хибний шлях організації суспільно-економічного життя країни. “Життя переконує у хибності механічного перенесення західних установ в умови інших країн і бездумної імітації поняттєвих моделей, які добре зарекомендували себе стосовно до західних політичних реалій” [8, с. 21].

Не маючи під собою відповідної природно-історичної бази, формування нової

системи відносин власності в Україні відбувається спонтанно. Основні її риси з'ясовані нами у статті “Первісне нагромадження та власність у трансформаційній економіці України” [9, с. 24-25]. Система відносин власності, яка утвердилась в Україні, є розбалансованою і не забезпечує розвитку демократії, корінні питання власності при її формуванні розв’язувалися і розв’язуються по цей день недемократично, переслідуючи, насамперед, вузькоприватні, олігархічні інтереси; відбулося необґрунтоване скорочення державної власності, що підірвало макроекономічну стабільність української економіки; в країні деформована колективна власність, спотворюються умови для її розвитку; відбувається утискування інтересів малого і середнього бізнесу. Саме новостворена система відносин власності стала гальмом у розв’язанні як соціальних питань, так і завдань переходу до інноваційної моделі розвитку, забезпечення конкурентоспроможності української економіки, вирішення екологічних проблем.

Як бачимо, досягнення адекватності відносин власності потребам модернізації економіки України набуває проблематичного характеру. Адже, очевидно, що сформована система відносин власності в Україні не створює належних економічних умов для якісного перетворення як матеріально-речових факторів виробництва, так і особистих.

Для практики розв’язання любого державного соціально-економічного завдання необхідне глибоке його теоретичне обґрунтування. У цьому зв’язку потрібно виділити складові проблеми адекватності відносин власності завданню модернізації української економіки та визначити (обґрунтувати) шляхи реалізації кожної із них. Розвиток науки і, зокрема, економічної теорії показує, що досягнення об’єктивності результатів дослідження забезпечується тоді, коли наука починає використовувати діалектико-матеріалістичні принципи дослідження, кладе в основу аналізу причинно-наслідкові зв’язки, виявляє об’єктивні закони і закономірності.

Сьогодні, коли економічний розвиток розглядається як інноваційно-творчий процес та все більшу і більшу роль у ньому відіграють знання (“знаннева економіка”), інтелектуальний капітал, творчий потенціал підприємця-новатора, вчені піднімають питання про зміну парадигми суспільно-історичного розвитку, дематеріалізацію економічного простору, постматеріальну спрямованість розвитку. “Епоха матеріально раціональної детермінованості йде в минуле” – пише А. С. Гальчинський, цитуючи при цьому відомого французького філософа Ж. Рюса [10, с. 15-16]. По-новому розглядаються і економічні відносини як постматеріальні, індивідуалізовані і які виходять за межі економічного детермінізму [10, 16].

На нашу думку, розуміння економічних відносин (відповідно, економічного простору) як таких, що “дематеріалізуються”, стають “постматеріальними” і т.п., почалося ще з часів А. Маршалла і його “Economics”. Сучасні неокласики і постмодерністи, як правило, розглядають економічні відносини з організаційної сторони, а відносинам власності не надають того значення, яке вони мають насправді. У зв’язку з цим, об’єктивні за характером економічні процеси і відносини все більше суб’єктивізуються та ідеалізуються, їх розвиток (зміна) пов’язується виключно з людиною, збагаченням її інтелекту, накопиченням знань, інформації, менеджментом, соціальними та духовними складовими суспільного процесу. За такого підходу на

перший план висувається організація людського фактора, право власності (інституціоналізм). Але поза аналізом залишається основне: причинно-наслідковий зв'язок між людьми з приводу привласнення матеріальних умов виробництва. Зокрема, власність на засоби виробництва, характер, рівень, форми і протиріччя розвитку якої в своїй основі зумовлюються матеріальними умовами виробництва, але в поєднанні як із зворотнім, так і прямим впливом цілого ряду інших факторів: кількості наявних ресурсів, природного та географічного середовища, демографічної ситуації, рівня розвитку науки, освіти, інформації, державної політики та якості державного регулювання економіки тощо. Тобто, концепція дематеріалізації економічних відносин і відносин власності, зокрема, будучи відповіддю на дійсно глибокі та якісні зміни у факторах виробництва і піднесення ролі людського фактора, інтелектуального капіталу, насправді недооцінює роль матеріальних продуктивних сил, в яких акумулюється і інтелектуальний капітал, сучасних засобів виробництва, технологій, а також роль основної ланки у системі відносин власності – власності на засоби виробництва, ставить під сумнів первинність матеріальних умов виробництва в економічному розвитку суспільств. Розвиток відносин власності має розглядатися як результат дії об'єктивних матеріальних та суб'єктивних факторів, які взаємодіють між собою і створюють коло залежностей об'єктивно-суб'єктивного та суб'єктивно-об'єктивного характеру, формують баланс “соціальних, духовних та економічних складових суспільного прогресу” [10, с. 16-17].

Думається, що саме такий підхід до з'ясування складових та ієрархії факторів економічного розвитку, відносин власності, зокрема, складає методологічну основу для з'ясування змісту проблеми адекватності відносин власності потребам модернізації економіки України.

Адекватний (лат., *adaequatus* – прирівняний) – рівний, сповна відповідний, тотожний. Адекватність відносин власності потребам модернізації економіки України означає, що створювана система відносин власності має відповідати, по-перше, всім складовим, які лежать в її утворенні, функціонуванні та розвитку і, по-друге, включати такі потенційні фактори та можливості, які б забезпечували швидкий розвиток економіки, її модернізацію, розв'язання найважливіших соціальних проблем на рівні світових стандартів XXI століття.

Адекватність відносин власності потребам модернізації економіки охоплює чотири рівні (блоки) проблем, що формують і виражають розвиток соціально-економічного способу привласнення. Їх ієрархія виражає матеріалістичне розуміння розвитку відносин власності, в основі якого лежить причинно-наслідковий зв'язок по лінії “об'єкти власності – суб'єкти власності – блок організаційно-економічних (організаційно-господарських) відносин – блок соціально-економічних відносин (соціальне поєднання факторів виробництва, форми власності)”. Названі рівні (блоки) – це рівні (блоки) розв'язання проблеми адекватності відносин власності потребам модернізації економіки. Досягнення відповідності між названими рівнями (блоками) з урахуванням динаміки та пріоритетів розвитку продуктивних сил (об'єктів привласнення) відповідно до потреб сучасної модернізації економіки – суть проблеми, яку ми досліджуємо.

Розглянемо основні проблеми на кожному рівні досягнення адекватності

відносин власності потребам модернізації економіки України.

Перший рівень. Суспільство має чітко визначити мету модернізації економіки, визначити провідну її сферу та інші пріоритети, створити обґрунтовану програму модернізації економіки, зробити необхідні розрахунки в ресурсах, фінансово-кредитному забезпеченні, визначити часові періоди та етапи модернізації.

Модернізація економіки України, на нашу думку, має відбуватися у два етапи. 1. Підготовчий етап, на якому розв'язуються завдання: вихід економіки України з економічної кризи, досягнення нею дотрансформаційного рівня (1990 р.), здійснення структурної перебудови економіки відповідно до мети та завдань модернізації, розв'язання ресурсно-інвестиційної проблеми. 2. Висхідний етап. На цьому етапі власне і відбувається якісна зміна економіки: масове провадження новітніх технологій (5-6-7 технологічних способів виробництва), вихід країни на конкурентні позиції у світі, досягнення найпередовіших соціальних стандартів і високого якісного рівня життя людей.

Модернізація економіки як багатоплановий процес стратегічного характеру потребує обґрунтування галузевих напрямків і сфер, які мають розглядатися як певні пріоритети розвитку вітчизняного виробництва. Сьогодні такими основними галузевими структурними ланками є:

- якісне піднесення промисловості України на основі створення прогресивної структури, забезпечення сталого розвитку та ліквідації рис сировинного приросту західних ринків, технологічних змін у самому промисловому виробництві;
- розвиток агропромислового комплексу країни (АПК);
- впровадження інноваційної моделі розвитку, розвиток галузей, що визначають НТП з урахуванням потреб сталого розвитку;
- інтенсивний розвиток сфери науки відповідно до потреб модернізації економіки;
- докорінне реформування сфери освіти.

Другий рівень органічно переплітається з першим, є його логічним продовженням. На цьому рівні має бути забезпечено формування адекватних потребам модернізації економіки суб'єктів власності. Організаційно суб'єкти власності формуються на основі суспільного поділу праці, закріплення за певними особами та їх об'єднаннями, господарськими та державними структурами певних функцій привласнення (володіння, розпорядження, користування). В Україні суб'єкти сучасної системи відносин власності виникли в процесі роздержавлення та приватизації. Суб'єкти власності є також організаторами виробництва. Отже, вони мають виконувати і функції модернізації економіки. Разом з тим формування суб'єктів власності в Україні не пов'язувалося з цим завданням. Тому формування інтелектуального капіталу має охопити не тільки носіїв науки і освіти, підготовку професійних кадрів, а й усіх суб'єктів власності.

Для реалізації завдань другого рівня модернізації економіки суспільство має створити розвинуту соціальну сферу і забезпечити високу якість життя громадян, підняти задоволення їх особистих потреб до рівня передових країн світу. Розв'язання цих завдань є загальною основою формування інтелектуального капіталу країни.

Третій рівень – формування адекватних організаційно-економічних

(організаційно-господарських) відносин. Цей блок відносин проявляється у вигляді господарського механізму економіки і виконує двояку роль: з одного боку виражає суспільний характер об'єктів власності, а з іншого – має виражати зміст і характер економічних відносин привласнення та його форми. Ланками цього блоку є управління виробництвом, маркетинг, фінанси підприємств і держави, система грошового обігу та ін. Основний недолік сучасного господарського механізму в Україні – це його недостатня націленість на розв'язання суспільних проблем і, зокрема, модернізації економіки. Господарський механізм не забезпечує умов високопродуктивної праці підприємств, масового впровадження інновацій, якісного оновлення виробництва та ін. Прийнятий податковий кодекс також не розв'язує ці питання. Отже, розв'язання завдань модернізації економіки України потребує докорінної перебудови господарського механізму, але на основі відповідної перебудови всієї системи відносин власності.

Четвертий рівень – рівень соціального поєднання факторів виробництва, що виражається у різноманітних формах власності, взаємопов'язаних між собою умовами виробництва, обміну і споживання в єдину систему відносин власності. Цей рівень найбільш соціально чутливий. В системі розподілу суспільного відтворення він фіксує розподіл, насамперед, засобів виробництва, що зумовлює в подальшому характер розподілу створеного продукту, формування доходів учасників виробництва і різноманітних соціальних груп суспільства. На цьому рівні як в дзеркалі ми спостерігаємо зіткнення (поєднання) економічних інтересів виробників і споживачів, менеджерів і держави, різноманітних соціальних груп тощо.

Утворення тих чи інших форм власності і всієї системи відносин (форм) власності, як показує історичний процес, відображає найглибші основи економічної організації життя суспільств і окремих народів. Очевидним є те, що власність, перш ніж набути вольових (правових) форм, формується в економічних умовах життя людей. Прогрес продуктивних сил, різноманітні зміни виробничих технологій – все це зумовлює народження нових форм привласнення, змінює систему відносин власності. ХХ–ХХІ століття увійшли в історію під знаком НТР, інформаційної революції, перетворення науки в безпосередню продуктивну силу, утвердження економіки знань. У привласненні все більше поширюються спільні форми, потужні імпульси розвитку отримують корпоративна власність, державна власність, міждержавні форми власності. Сучасне формоутворення у відносинах власності не тільки акумулювало науково-технічні перевороти у продуктивних силах, а й стало потужним фактором появи нових хвиль НТР та розвитку постіндустріального суспільства. Не дивлячись на гостру суперечливість цих процесів, ми спостерігаємо нарощування в розвинутих країнах адекватності відносин власності потребам модернізації їх економіки.

Що торкається України, то, як уже ми підкреслили, у країні сформувалася неефективна система відносин власності, причому як з точки зору розв'язання проблем модернізації економіки, так і соціальних. По-суті, склалася “антисоціальна” і “антимодерністська” система відносин власності. Її неадекватність потребам модернізації проявляється на всіх рівнях соціально-економічного способу привласнення. Ця неадекватність формувалася в процесі первісного нагромадження капіталу в Україні [9] і всього процесу волюнтаристського знищення попередньої

економічної структури у режимі “шокової терапії”. Привнесена в країну модель соціально-економічних перетворень (ліберальна модель) була далекою від творчих завдань розвитку, а, в першу чергу, задовольняла приватні інтереси окремих осіб і груп та іноземного капіталу. Неадекватність відносин власності потребам модернізації національної економіки проявилась (і проявляється):

1. У надмірній індивідуалізації власності на засоби виробництва, що не відповідає сучасним продуктивним силам (розпорошення власності, ресурсів, фінансів, інтересів, цілей).

2. У перебільшенні ролі дрібного бізнесу (курс на дрібнотоварну революцію), що розпочало інтенсивно дробити продуктивні сили (особливо в сільському господарстві, у сфері торгівлі, побутового обслуговування тощо). Територія країни перетворилася у суцільний стихійний дрібнотоварний ринок. Хоча, з іншого боку, інтереси дрібного бізнесу мало захищені.

3. У необґрунтованому знищенні частки державної власності та економічної ролі держави як в частині макроекономічного, так і, особливо, мікроекономічного регулюванні. З державної власності виведені і виводяться підприємства, які складають основу економічної незалежності країни: “Криворіжсталь” (повторний продаж у 2005 р.), енергосистеми, Чорноморське парашодство, авіафлот, морські порти та багато інших. Досить інтенсивно “вбивається” у свідомість громадян “геніальна ідея лібералів” – продавати землю, створити, як підкреслюють, повноцінний ринок землі (насамперед, сільськогосподарського призначення).

4. У деформуванні колективної власності (недемократизм та ін.) аж до її юридичного невизнання. Колективна власність нині трактується як різновид приватної, колективні інтереси часто не знаходять підтримки, а внутріколективні відносини не розвиваються (як і теорія цього питання).

5. У спотворенні механізму формування акціонерної власності, використанні “квазіринкових форм акціонування та корпоратизації”, олігархізації акціонерної власності [11, с. 9-10].

6. У спонтанному формуванні механізму реалізації відносин власності, результатом чого стало надзвичайно низька його ефективність і односторонність економічного спрямування, направленість на збагачення приватних осіб, сімейних та комерційних груп і глибока інертність до інтересів широкого соціуму, недбале ставлення до природних ресурсів, створення належних умов праці і проживання громадян, їх соціального забезпечення тощо.

Механізм реалізації відносин власності в Україні в своїй основі залишається слабо регульованим з боку суспільства, недемократичним.

В цілому наявна система відносин власності в Україні, її структура не здатні забезпечити потреби модернізації економіки України: на першому рівні – не забезпечує інноваційний розвиток об’єктів власності, оскільки не може створити достатню інвестиційну базу, науково-технічне забезпечення, впровадження моделі сталого розвитку; на другому рівні – не відповідає завданням якісного переформатування суб’єктів власності та формування інтелектуального капіталу за вимогами постіндустріального суспільства XXI століття; на третьому рівні – опирається на господарський механізм екстенсивного типу, мало спрямований на

кардинальні зміни продуктивних сил суспільства; на четвертому рівні – сукупність відносин власності та їх форм (соціально-економічне поєднання факторів виробництва) склалася в такий спосіб, що розбалансовує економічні інтереси всіх суб'єктів виробництва і власності; необґрунтовано скорочена державна власність, підірвано державне регулювання економіки, що в умовах України стало основною перепорою акумуляції ресурсів, ефективного їх використання, формування необхідних об'ємів інвестицій, забезпечення потреб науки, освіти, найголовніших потреб постіндустріального розвитку країни, включаючи формування інтелектуального капіталу.

Висновок. Модернізація української економіки за глибиною якісних перетворень у продуктивних силах і суспільних відносинах має принести такі зміни у технологічний спосіб виробництва, які виражаються поняттям “революція”. Здійснення цього процесу потребує відповідного економічного середовища і, насамперед, адекватної системи відносин власності. Створення такої системи (адекватної) в Україні – невід’ємна складова і фактор модернізації. В економічній політиці держави це має бути стратегічним пріоритетом.

Розв’язання завдання досягнення адекватності відносин власності потребам модернізації економіки України буде відбуватися в динаміці і як тривалий процес, що має два етапи. На базі корінних технологічних зрушень у продуктивних силах суспільства, об’єктах і суб’єктах власності повинен формуватися адекватний господарський механізм і спрямований на модернізацію соціальний спосіб привласнення.

На першому (підготовчому) – суспільство здійснює мобілізаційні дії, має визначити мету, розробити науково обґрунтовану програму модернізації, розв’язати ресурсно-інвестиційне питання. На другому етапі (висхідному) власне і відбувається якісний стрибок в економіці – вихід на найвищий технологічний спосіб виробництва.

Важливим сьогодні, на нашу думку, є подолання спрощеного, одностороннього розуміння змісту і розвитку відносин власності, зведення їх до вольових і як таких, що можуть формуватися у відриві від стану об’єктів власності і перспектив розвитку продуктивних сил країни, розв’язання всього комплексу економічних, екологічних і соціальних проблем на рівні постіндустріального суспільства і особливостей конкурентного середовища світу.

Використані джерела:

1. Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради “Про внутрішнє та зовнішнє становище України у 2011 році” // Урядовий кур’єр, 2011, 8 квітня.
2. Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002–2011 роки. Послання Президента України до Верховної Ради України // Урядовий кур’єр, 2002, 4 червня.
3. *Щенко П., Арсеєнко А.* Відновлення соціально-економічного розвитку – пріоритет номер один у світі та в Україні // Економіка України. – 2012. – № 1. – С. 36-50.
4. Статистичний щорічник України за 2010 рік. – К. : ТОВ “Август Трейд”, 2011.
5. Економіка України за січень 2012 року // Урядовий кур’єр, 2012, 1 березня.
6. *Веклич О., Шлапак М.* “Екологічна ціна” економічного зростання України // Економіка України. – 2012. – № 1. – С. 51-68.

7. Панченко І. QUO VADISTIS & Казус “Українська приватизація” Економіка України. – 2012. – № 2. – С. 46-58.
8. Гесць В., Гриценко А. Економіка та суспільство: непізнані грані взаємовпливу (роздуми над прочитаним) // Економіка України. – 2012. – № 3. – С. 4-24.
9. Радченко В. В. Первісне нагромадження та власність в трансформаційній економіці України // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 18. Економіка і право : зб. наук. праць. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – № 6. – С. 21-27.
10. Гальчинський А. Економічний розвиток: методологія оновлення парадигми // Економіка України, 2012. – № 5. – С. 4-17.
11. Бицюра Ю. В. Акціонерна власність як фактор сталого економічного зростання в Україні. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. – Київ, 2012.

Радченко В. В. Адекватность отношений собственности потребностям модернизации экономики Украины: сущность проблемы

В статье исследуется проблема адекватности отношений собственности потребностям модернизации экономики Украины. Выясняется сущность и актуальность этой проблемы, её содержание и структурные уровни, а также этапы решения. Делается вывод о недопустимости упрощенного подхода к формированию отношений собственности в стране без учета их связи с производительными силами и решением задач модернизации.

Ключевые слова: модернизация экономики, собственность, собственность на средства производства, адекватность отношений собственности потребностям модернизации экономики, уровни формирования адекватности отношений собственности.

Radchenko V. Conformity of property relations to the want modernization for the economy of Ukraine: essence of the problem

The article studies the problem of conformity of property relations to the want modernization for the economy of Ukraine. The author investigates the essence and necessity of this problem, its contents and structural levels, as well as the stages of its solution. The paper concluded that it is impossible to practice a simplified approach to formation of property relations in the country without considering their links with production forces and solving modernization tasks.

Keywords: modernization of economy, property, property of production means, conformity of property relations to the want modernization, formation levels of conformity in property relations.

***Петришина Н. В.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова***

ТЕХНОЛОГІЧНА МОДЕРНІЗАЦІЯ ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У статті досліджено понятійний апарат явища технологічної модернізації. Розглянуто актуальні проблеми та комплекс заходів технологічної модернізації економіки України

Ключові слова: Модернізація, технологічна модернізація, комплекс заходів технологічної модернізації, пріоритетні галузі економіки.

Модернізація економіки країни – це об’єктивний процес суспільного розвитку та одне з пріоритетних завдань, які стоять перед Україною. Процес ринкової трансформації національної економіки свідчить про необхідність технологічної